

FM15/7
Nuuk 10. marts 2015
Sara Olsvig

Forslag til finanslov 2015.
(Naalakkersuisoq for Finanser og Råstoffer)

Selvstændigheden skal bygges op indefra

Landets økonomi er presset. Vi er fra Inuit Ataqatigiit tilfredse med, at Naalakkersuisut så meget tydeligere end tidligere sætter ord på deres bekymring for økonomien. At rette op på økonomien kræver at vi har en fælles forståelse for udgangspunktet, og det ser ud til at vi har nærmet os hinanden på dette område i højere grad end tidligere.

For Inuit Ataqatigiit er det et erklæret mål, at Grønland arbejder mod økonomisk og politisk selvstændighed. En selvstændighed som skal bygges op nedefra og indefra. Det kræver, at vi er fælles om at løfte landet ud af den økonomiske krise vi i dag befinder os i og at vi i fællesskab tør finde nye løsninger og forlade status quo.

Vi er dybt bekymrede over, at befolkningstallet i vores land er faldende. Vi er nødt til at italesætte dette problem, som vi mener, hænger sammen med både sociale, uddannelsesmæssige, beskæftigelsesmæssige og økonomiske forhold.

Derfor har vi med interesse nærlæst Naalakkersuisuts forslag til finanslov for indeværende år. Vi har taget en konstruktiv tilgang til, hvor vi vil kunne mødes med koalitionspartierne, og vi har glædet os til de forhandlinger vi netop i dag har indledt med Naalakkersuisut om finansloven.

Uddannelse styrker den enkeltes muligheder

For at bygge et samfund op som kan stå på egne ben er det nødvendigt at skabe et stærkt samfund. Et samfund hvor flere borgere har en uddannelse. Ikke kun høje uddannelser, men uddannelser i det hele taget. Vi har brug for tømrere, elektrikere, serviceøkonomer, pædagoger, sygeplejersker - ja vi har i det hele taget brug for flere uddannede indenfor alle faggrupper.

Vi skal udnytte hele vores arbejdsstyrke og sammen skabe mulighederne for at hjemmehørende har kvalifikationerne til at tage de jobs der er. Og vi skal sætte ekstraordinært ind for at skabe en iværksætterkultur og en trang til at skabe arbejdspladserne selv og øjne de muligheder der er.

Derfor er vi fra Inuit Ataqatigiit stadig dybt bekymrede over, at en så stor procentdel af de ledige er ufaglærte, og vi er endnu mere bekymrede over, at en så stor del af de ledige er unge som enten aldrig har fået gjort folkeskolen færdig eller er kommet videre i uddannelsessystemet.

Naalakkersuisut vil afsætte en stor portion flere penge til Piareersarfiit. Vi har forståelse for det akutte behov, da ungdomsledigheden er høj. Men vi sætter spørgsmålstegn ved, om 100 og senere 250 flere pladser i Piareersarfiit er løsningen på et problem som stikker meget dybere. Piareersarfiit er ikke en egentlig uddannelse. Vi mener at vi snarere burde sætte ind på at højne kvaliteten af folkeskolen og sikre en solid social indsats så vi ikke har så mange unge som ender med at have Piareersarfiit som eneste mulighed. Vi er nødt til at vide mere om, hvor mange af de unge der rent faktisk kommer videre efter en periode i Piareersarfiit før vi kan gå med til, at så mange penge afsættes her, ligesom vi ønsker en evaluering af Piareersarfiit inden brugen af disse udvides.

Økonomi og menneskelig tilstand hænger sammen

Landets økonomi hænger tæt sammen med den menneskelige tilstand. Selvom det ikke er alt der kan måles i penge, så er det for eksempel bygge- og anlægsmidler vi skal bruge til at sikre gode rammer for folkeskoler, børneinstitutioner, servicehuse i bygder, kollegier og ældreboliger.

Derfor er vi bekymrede over de faldende midler til bygge- og anlægsområdet. For få år tilbage, da vi sad i Naalakkersuisut havde vi år hvor bygge- og anlægsmidlerne var på over en milliard kroner. I dette finanslovsforslag er vi nede på 600 mio.kr.. Det er ellers her der skabes arbejdspladser samtidig med, at der investeres i fremtiden. Vi er særlig bekymrede over, at der spares 130 mio. kr. på boligbyggeri, og at der ikke bruges midler på kollegiebyggeri og at der afsættes færre midler til skoler og børneinstitutioner.

Som vi alle kan huske havde Inatsisartut i foråret sidste år, efter initiativ fra oppositionen, en særlig debat om bekæmpelse af ledighed, som affødte, at der blev afsat 174,2 mio.kr. til formålet. En del af disse penge blev fundet ved at fremrykke bygge- og anlægsmidler fra i års finanslov. Vi ønsker at høre fra Naalakkersuisut hvad effekten af denne indsats har været, og hvor i finansloven fra i år vi kan se disse midler.

Ledighedstallenes er stadig høje, og da vi ved, at de ved første øjekast ser ud til at have faldet let ved vi også, at en af begrundelserne til dette er, at folk flytter ud af vores land. Det haster stadig med varige løsninger som sikrer, at vi får bugt med de høje ledighedstal.

Bygge- og anlægsforlig

Vores forslag er, at alle partier går sammen om et 5 årigt bygge- og anlægsforlig, hvor vi sikrer, at der er en klar og fælles prioritering af hvad der skal bygges hvor og hvornår, samtidig med, at vi bliver enige om at der indledes forhandlinger med kommunerne om, at kommunerne overtager forvaltningen af bygge- og anlægsmidlerne inden for de næste 5-10 år. Det er nødvendigt, at vi nu får taget hul på den nye opdeling og overførsel af ansvarsområder til kommunerne, så vi bliver det store dobbeltadministrative apparat kvit. Et forlig der rækker et godt stykke ud i fremtiden vil være en fordel for os alle og forpligte os som politikere til ikke at bruge anlægsprojekter som valgflæsk.

Reformerne skal være mere konkrete

Naalakkersuisut har taget reformdagsordenen til sig. Det er vi glade for. Vi ved alle, at reformer bliver nødvendige for at rette op på landets økonomi. Men reformer skaber ikke vækst i sig selv, og ordet reform kan også i sig selv være misvisende. Naalakkersuisut har heldigvis taget bladet fra munden og har tydeligt sagt, at reformerne handler om besparelser og forandring af tingenes tilstand. Vi er helt enige. I den øvelse handler det om at prioritere. Hvem skal vi have råd til at give offentlige ydelser, og hvem skal i højere grad understøtte sig selv? Det er de helt konkrete prioriteringer vi er nødt til at begynde at drøfte partierne imellem. Og vi skal sikre at hver ændring vi laver har det klare formål at skabe rammerne for vækst.

Vi er bekymrede over, at Naalakkersuisut i deres finanslovsforslag og på deres liste over områder af vigtighed for næste års finanslov ikke har en klar reformplan. Forarbejdet til at igangsætte forhandlingerne om reformerne er ellers for længst lavet. Vi behøver ikke flere rapporter. Det vi mangler er dialog imellem partierne og modet til at gå sammen om at prioritere hvor det er der skal spares.

På konto 20.11.51 anfører Naalakkersuisut, at landskassen over de næste fire år vil hente hhv. 69,6 mio.kr., 111,3 mio. kr. og 113,2 mio. kr. fra effekter af reformtiltag. Men vi stiller grundlæggende spørgsmålstejn ved realismen i, at Naalakkersuisut gennem øget beskatning af fiskeriet og det sociale område kan hente næsten 300 millioner.

Vi skal bekæmpe den stigende ulighed

Vi peger på en samlet skatte- og boligreform som noget af det første vi bør tage hul på. Systemet på skatte- og boligområdet er i dag alt for skævt. Vi tilgodeser de som reelt bedre end andre kan boligforsyne sig selv. Her er vi nødt til at se på det samlede billede over befolkningens lavindkomst, mellemindkomst og høje indkomster, og tage drøftelsen om, hvor vi skærer og hvordan vi fordeler.

Vi er nødt til at tage stilling til borgernes servicering på sundhedsområdet. Vi er enige i de forslag der ligger til forbedringer på psykiatriområdet og børneområdet. Vores forslag til prioritering er, at vi ved en reform af boligområdet omrokker de mange tilskud der i dag gives til boligbyggeri som de som bygger ellers selv har råd til bespares, så disse midler kan bruges på sundhedsområdet.

Mange borgere håber på forbedringer af de forhold, som i hverdagen er hårde, og det er disse mennesker vi i vores prioritering skal have i centrum.

Uligheden på lønområdet er høj og stigende. Vi er glade for, at førtidspensions- og pensionsreformer er på tegnebrættet, men der skal mere til og vi må være realistiske omkring tidshorizonten og effekten af de mindre justeringer der planlægges.

Reformerne skal følges op af en klar uddannelsespolitik og erhvervs politik, der sætter skub i udviklingen af nye indtægtskilder og nye arbejdspladser, og i sidste ende en mere acceptabel løn for flere.

Differentierede fiskeriafgifter

Fiskerierhvervet fyldte meget under valgkampen i efteråret. Vi er alle enige om, at der ligger et stort arbejde foran os i forhold til at færdiggøre fiskeriloven. Vi mangler en bred debat om, hvordan vi færdiggør loven for vores indkomstmæssigt vigtigste erhverv.

Naalakkersuisut foreslår ressourcebeskatning på alle fisk. Er det for eksempel hensigtsmæssigt? Vi er med på, at der er afgifter på f.eks. makrelfiskeriet, men afgifterne skal heller ikke drukne det lokale initiativ og de lokale fiskeres økonomi. Under vores tid i Naalakkersuisut blev vi skældt meget ud over en erhvervslicensafgift på de berømte 1500kr. Denne licensafgift gav 1,9 mio. kr. til landskassen om året. I dag ser vi forslag til, at der fiskerierhvervet beskattes for hundredemillioner af kroner.

Det kommer selvfølgelig til at ramme fiskerne, og det er vi nødt til at debattere. Konkret i forhold til makrelafgiften vil vi foreslå en differentieret afgift som giver lokale aktører en lavere afgift, så disse kan bygge viden og kapacitet op som incitament til at udvikle makrelfiskeriet, mens udenlandske aktører kan betale en højere afgift.

Vi er klar til forhandlinger. Lad os nu komme i gang med drøftelserne så reformerne kan gennemføres inden det er for sent.

Hårde prioriteringer nødvendige

Disse års pressede økonomi stiller os i en situation, hvor vores evne til at prioritere og tage ansvarlige valg sættes på prøve. Det er nu vi skal vise, at vores evne til at sikre at der er mad på bordet, også når frosten sætter ind og jagtbyttet udebliver. Det er nu vi skal vise, at vi har lært af vores forfædres evner til at tilpasse os, handle rettidigt, give viden videre til næste generation så vores børn og unge også lærer at skabe sig de mest basale redskaber, lave forråd, og ikke overforbruge, men forbruge det der er nødvendigt.

Jeg tror på, at disse evner ligger i vores grønlandske mentalitet. Vi har det i os, og vi ved inderst inde godt, at det kun er os selv der kan få landets økonomi på rette spor igen.

Inuit Ataqatigiit har ikke noget problem med at der enkelte år er underskud på finansloven. Men at lave et kalkuleret underskud på en finanslov skal ledsages af helt klare og realistiske udsigter til indtægter i kommende år. Naalakkersuisut har i deres finanslovsforslag indregnet indtægter fra ressourcebeskatning fra fisk, indtægter fra olie- og mineaktiviteter og ved besparelser på den offentlige administration. Ingen af disse

ting er vi som sådan imod. Vi vil dog i forhandlingerne stille krav om, at budgetteringen er realistisk. Er det realistisk, at der f.eks. kommer store indtægter fra olieeftersforskning og mineudvikling lige i de kommende år, når de seneste år har vist, at der ikke kom nok ind på de områder, og underskuddene har været større end forventet?

Mere ærlig budgettering

Vi efterlyser en meget mere realistisk og ærlig tilgang til de indtægter der skrives ind i finansloven i de kommende år, og vi ønsker en drøftelse af dette med Naalakkersuisut i de videre forhandlinger om finansloven.

Administrationsomkostningerne skar vi i allerede under vores tid i Naalakkersuisut. Vi kan godt gå med til, at der skæres yderligere, men hvor der skal skæres skal være ekstremt velovervejet så vi ikke yderligere belaster serviceringen af befolkningen, og så vi fortsat har en stærk administration. Vi ved, at efterhånden som vi ønsker øget selvstændighed, så kommer også flere ansvarsområder. Hjemtagelsen af råstofområdet har vist, at der er nogle områder, hvor man ikke kan spare yderligere på administrationen uden at det går ud over professionalismen og demokratiet. Vi skal vælge besparelserne med omhu, og vi mangler en helt klar og realistisk plan fra Naalakkersuisut om, hvor de 50 mio.kr. der skal spares **om året** skal tages fra.

Vi skal tænke visionært om hvilken slags administration vi ønsker i landet. Lad os tænke sammen og finde fælles løsninger med kommunerne så vi sikrer, at disse besparelser ikke bliver lappeløsninger, men sker på den mest fornuftige måde.

Reelle udviklingsmuligheder, også i bygder

Under valgkampen i efteråret stillede stort set alle partier op med en stærk politik for bygder og mindre byer. Fra Inuit Ataqatigiit ønsker vi at skabe gode rammer for udvikling i bygderne og vi opfordrer borgerne i hver enkelt bygd og by til at gå sammen, og grundigt drøfte hvordan vi skal udvikle den enkelte bygd og by.

I finanslovsforslaget er vi bekymrede over, at midlerne til Erhvervs- og arbejdsmarkedsudvikling i bygder og yderdistrikter falder (konto 64.01.05). Vi opfordrer til, at det sikres, at midlerne til Kompetenceudviklingskurser (konto 64.01.04) også klart møntes på kompetenceudvikling i bygder, og at bygder også specifikt nævnes under kontoen for Udviklingsprojekter inden for vedvarende energi (73.95.04). Desuden ønsker vi, at der på kontoen for bygge- og anlægsprojekter inden for Institutioner for børn og unge (84.40.17) laves en differentiering af behovene i byer og bygder ud fra en behovsanalyse.

Vi ønsker at mobiliteten i landet fremmes. Vi skal kunne flytte mere smidigt efter arbejde. Ikke nødvendigvis fra bygd til by, men mellem bygder og mellem byer på kryds og tværs. Vi ønsker en dialog med Naalakkersuisut om, hvorvidt det er hensigtsmæssigt, at midlerne til Mobilitetsfremme (konto 64.13.19) og Revalidering (64.13.21) bibeholdes på samme niveau uden udvikling. Lad os undersøge hvad der har fungeret godt, og hvordan midlerne tidligere har været brugt og tage den derfra.

Vi har særligt lagt mærke til, at Tasiilaq vokser i indbyggertal og at der i Østgrønland er gode muligheder for udvikling af turismen i både byer og bygder. Ud over turismen mener vi det er nødvendigt at udvikle fiskeriet i Østgrønland, så der kommer en mere bred vifte af erhverv. I den forbindelse kan vi ikke undlade at nævne behovet for en mere sammenhængende trafikstruktur, og vi glæder os til at der bliver sat mere konkrete forslag bag Naalakkersuisuts ord om en omstrukturering af trafikområdet.

Klare mål for landbruget

Inatsisartut besluttede i foråret 2014 at afsætte 15 mio. kr. til udvikling af landbruget. Vi har haft svært ved at finde disse midler i dette finanslovsforslag og vi vil bede Naalakkersuisut forklare, hvor disse midler er at finde. Landbruget er en af vejene til øget selvforsyning, og må udvikles. Vi ønsker at lægge op til debat om, at

indførselsafgiften på snescootere og lignende udstyr til brug i landbruget bortfalder. Det vil handle om få penge i en finanslov, men mange penge for den enkelte landmand. Vi opfordrer til, at midlerne til opfølgningen af landbrugskommissionens anbefalinger bliver tydeligere i finansloven, så man klart kan se hvilke mål der er. Vi ser frem til en videre dialog med Naalakkersuisut og landbrugserhvervet om dette.

Klar sælskindsstrategi

Derudover ønsker vi en helt klar plan for Great Greenland og for udviklingen af sælskindsprodukter. I den forbindelse ønsker vi en dialog med Naalakkersuisut om ophøret af midler til INUIT-SILA kampagnen, som Selvstyret sammen med KNAPK og andre har haft succes med i Europa i de seneste år.

I den seneste tid har vi brugt uforholdsmæssigt meget tid på enkeltsager. Dette i en tid, hvor vi burde have brugt vores tid på de store samfundsmæssige emner, ikke mindst landets økonomiske situation. Der har dog været en så lang række af sager, som bunder i dårlig regeringsførelse både hos det nuværende og det tidligere Naalakkersuisut, at det ikke har været ansvarligt ikke at reagere på disse.

Uafhængige medier

Under det tidligere Naalakkersuisut fyldte debatten om mediestøtten på finansloven også meget (konto 10.06.24). Her så vi hvordan Naalakkersuisut udviste en magtfuldkommenhed over for bestemte medier og satte mediernes uafhængighed på spil ved at sætte ugenomsigtige kriterier op uden om loven. Det nye Naalakkersuisut har overtaget ændringen af kravene til mediestøtten. Fra Inuit Ataqatigiit kan vi gå med til ændringer af disse krav, men vi mener det er essentielt, at mediestøtten gives til landsdækkende medier, at medierne har frihed til også at have korrespondenter og journalister uden for Grønland. Vi er enige i, at mindst grønlandsk benyttes som sprog. Det vigtigste for os er, at medierne gives nogle gennomsigtige rammebetingelser og at de ved hvad de har med at gøre i en årrække fremover, så de kan udvikle sig langsigtet.

Lad os også her gå efter et medieforlig og udvikle en egentlig mediepolitik vi kan blive enige om. Kun på den måde sikrer vi stærke og uafhængige medier som er helt centralt i et moderne, demokratisk samfund.

Pituffik er en alvorlig sag

Tabet af servicekontrakten på Pituffik er nu skrevet ind i finansloven, med en direkte tekst om, at vi mister i omegnen af 100 mio. kr. om året i de kommende år. 100 mio. kr. er mange, mange penge. Penge vi ellers har hårdt brug for til skolenoveringer, bedre undervisning, kollegier, ældreboliger eller andet vi meget gerne ville have haft flere midler til. Uklarheden om den mistede servicekontrakt er uholdbar. Fra Inuit Ataqatigiit vil vi sige klart, at det er uacceptabelt, at Naalakkersuisut indtil videre ikke har kunnet give en forklaring på, hvad der er gået galt i denne sag. Vi kræver derfor en uafhængig undersøgelse af, hvad der er gået galt hvor. Der er et politisk ansvar, og det ansvar skal placeres. Det handler ikke om at pege fingre, men om at sikre, at så alvorlige fejl og uklarheder ikke sker igen.

Denne sag, sammen med den efterhånden uendelige række af ustabile ansættelsesforhold i centraladministrationen, uprofessionel håndtering af f.eks. NunaMinerals' mulige konkurs og en generel lukkethed hos Naalakkersuisut gør, at vi er bekymrede for vores land som investeringsland og dermed for den hårdt tiltrængte vækst. Vi kan ikke undgå at bemærke, at Grønlands vurdering på den internationale rangliste over minelande hos Fraser Institute er faldet fra top 10 til en kedelig 41. plads. Det bekymrer os, for det kan hæmme den vækst vi alle gerne ser i erhvervslivet og eksporten, hvis vi får sværere ved at tiltrække investorer og samarbejdspartnere.

Beskyttelsen af menneskerettigheder

Pituffik har været et varmt emne i årtier. De ting Inughuit har været igennem og deres forhold i dag har i høj grad været med til at tegne vores lands historie, særligt fordi Inuit

Circumpolar Council aktivt har talt Inughuits sag. Menneskerettighedsorganisationer som ICC er uundværlige i vores land. Alligevel vil Naalakkersuisut nu skære yderligere i midlerne til ICC. Vil stiller spørgsmålstejn ved om dette passer til vores tid. De rettigheder vi har i dag er ikke kommet af sig selv. Det er netop nu vi skal gøre brug af den viden og kapacitet der er opbygget. Som et land der bevæger sig mod selvstændighed skal vi kunne trække på denne viden.

Vi skal gøre det bedre

Det tidligere Naalakkersuisut startede et forsoningsarbejde som i alt koster 9,6 mio.kr. Vi har endnu ikke fået fuldt indblik i, hvad dette arbejde præcis skal indebære. Et af Inuit Ataqatigiits krav; at der skulle ligge en klar plan for inddragelse af befolkningen i dette arbejde, har vi heller ikke set.

Vi opfordrer til at forsoningsarbejdet skal pege fremad. Vi har en stor opgave foran os som handler om, at dette land bliver mere selvstændigt, og udover at arbejde for, at vi bliver økonomisk selvbårne må vi også igangsætte en mere grundlæggende proces. Inatsisartut har taget beslutning om, at vi skal arbejde på en grundlov. Vi ønsker at spørge Naalakkersuisut hvor dette arbejde er nået til og om det vil blive indlejret som en del af forsoningsarbejdet.

En grundlovsproces er netop en fremadrettet proces, hvor vi som folk og samfund aktivt tager stilling til, hvilke værdigrundlag vi vil udvikle vores land på. En proces som skal være bred og åben.

Samlet set kan vi ikke med det foreliggende finanslovsforslag se, at der håndgribeligt tages fat på en opretning af landets økonomi. Fra Inuit Ataqatigiit er vi klar til at indgå dialog om, hvordan vi kan ændre dette til det bedre.

For vi skal gøre det bedre. Det der gøres i dag er ikke nok. Lad os nu alle samarbejde om at få Grønland på sporet igen.

Vi ser frem til forhandlingerne med de andre partier og Naalakkersuisut om denne finanslov.

Tak.